andre formelle kriterier, hvorfor princippet er til hinder for, at en medlemsstat opretholder en lovgivning, hvorefter ansættelseskontrakter for lektorer i fremmedsprog i alle tilfælde højst kan indgås for ét år med mulighed for forlængelse, når der principielt ikke er fastsat en tilsvarende begrænsning for de øvrige lærere.

Traktatens bestemmelser er ikke til hinder for, at en medlemsstat fastsætter bestemmelser, der gælder uden forskel, og som skal sikre en hensigtsmæssig forvaltning af deres universiteter, og som særlig kan ramme statsborgere i de øvrige medlemsstater, men sådanne bestemmelser skal være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, dvs. udgøre hensigtsmæssige og nødvendige foranstaltninger til at opnå det forfulgte mål. For så vidt angår ansættelseskontrakter for lektorer i fremmedsprog er fællesskabsretten ikke til hinder for, at en medlemsstat kan indgå tidsbegrænsede ansættelseskontrakter, når det på ansættelsestidspunktet står klart, at behovet for undervisning ikke overstiger kontraktens gyldighedsperiode. Derimod skal kontrakter, som skal opfylde konstante undervisningsbehov, indgås på ubestemt tid ligesom ansættelseskontrakterne for de øvrige lærere, der skal opfylde disse behov. Dersom undervisningsbehovet ændres, kan der ske afskedigelse af de overflødige lektorer med henblik på at tilpasse personalet til de nye forhold, hvilken foranstaltning vil påvirke arbejdstagernes frie bevægelighed i mindre grad end den tidsbegrænsede varighed af deres kontrakter.

RETSMØDERAPPORT
i de forenede sager C-259/91, C-331/91 og C-332/91 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. *Retsregler*

I artikel 28 i præsidentdekret nr. 382 af 11. juli 1980 om universitetsundervisningen (GURI nr. 209 af 31.7.1980) hedder det:

»Rektorerne kan ansætte lektorer i fremmedsprog som undervisere i det fremmedsprog, der er deres modersmål, inden for rammerne af de bevillinger, som er vedtaget og fordelt efter reglerne i artikel 25 ovenfor og optaget på universiteternes budgetter. Ansættelse sker ved privatretlig aftale efter begrundet forslag fra vedkommende fakultet med henblik på at udvikle den praktiske sprogfærdighed hos de på sprogkurserne indskrevne studerende, og ansættelse kan ske uden for rammerne af særlige internationale aftaler. Som lektorer kan ansættes personer, der er i besiddelse af nødvendige, anerkendte af vedkommende fakultet kontrollerede kvalifikationer. Der kan højst ansættes én lektor for hver 150 på vedkommende sprogstudium faktisk optagne studerende. Fakultetet skal i alle tilfælde bekræfte, at vedkommende

* Processprog: italiensk.

lektorer er i besiddelse af de særlige for vedkommende lektorstilling nødvendige kvalifikationer. Aflønning m.m. sker over det enkelte universitets budget efter bevilling i henhold til dekret udstedt af undervisningsministeren efter høring af Det Nationale Universitetsråd. Herhenhørende forslag til bevillinger på budgettet udarbejdes på grundlag af oplysninger om antallet af studerende, der i det foregående år har deltaget i undervisningen i vedkommende fremmedsprog.

Beslutning om ansættelse af lektorer i fremmedsprog i videre omfang end angivet ovenfor træffes af undervisningsministeren, såfremt det er klart nødvendigt, efter begrundet forslag fra Fakultetsrådet, og efter høring af Det Nationale Universitetsråd.

De i stk. 1 nævnte kontrakter kan ikke løbe længere end det akademiske år, for hvilket de er indgået. De kan fornyes hvert år, dog højst i fem år.

Universitetets administrative ledelse fastsætter efter høring af Fakultetsrådet lektorernes arbejde og aflønning.

Lønnen kan ikke overstige begyndelseslønnen for en hjælpelærer ansat på bestemt tid.«

Ved dom nr. 55 af 9. februar 1989, afsagt den 23. februar 1989, har Corte costituzionale erklæret artikel 28, stk. 3, forfatningsstridig, »for så vidt den ikke muliggør den etårige fornyelse af de i foregående afsnit omhandlede kontrakter i mere end fem år«.

2. *Tvisterne i hovedsagerne*

a) Sag C-259/91

Pilar Allué, der er spansk statsborger, og Carmel Maria Coonan, der er britisk statsborger (herefter benævnt »sagsøgerne i hovedsagerne«), har siden det akademiske år 1980/81 virket som lektorer i fremmedsprog ved universitetet i Venezia (herefter benævnt »universitetet«) i henhold til etårige kontrakter som omhandlet i ovennævnte dekret nr. 382 (herefter benævnt »præsidentdekret nr. 382«).

Ved udløbet af det akademiske år 1985/86 nægtede universitetet at forny disse aftaler og begrundede dette med, at der højst kunne ske fornyelse i fem år på grund af reglen i artikel 28, stk. 3, i præsidentdekret nr. 382.

Sagsøgerne i hovedsagerne er, indtil der foreligger en afgørelse fra den ret, der behandler sagen (Pretura di Venezia), blevet foreløbigt ansat i deres stillinger.

Sagsøgerne har her bl.a. nedlagt påstand om, at »det statueres, at den mellem parterne indgåede kontrakt ikke er tidsbegrænset, at den aftalte ophørsfrist annulleres, at de kendes berettigede til at fortsætte denne kontrakt efter den 1. november 1986, og at universitetet som følge heraf tilpligtes at betale dem den løn, de har krav på fra den 1. november 1986«. Da Pretura di Venezia har fundet en fortolkning af visse fællesskabsbestemmelser nødvendig for at kunne afgøre sagen, har den

tidligere forelagt Domstolen flere præjudicielle spørgsmål, herunder bl.a. spørgsmålet om, »hvorvidt en medlemsstats interne lovgivning og/eller en privatretlig aftale, hvorefter ansættelseskontraktens varighed begrænses til et forud fastsat tidsrum på fem år, er forenelig med EØF-traktatens artikel 48, stk. 2, idet arbejdskraftens frie bevægelighed forudsætter afskaffelse af enhver forskelsbehandling, og undtagelsen fra denne almindelige regel i statens interne ret, for så vidt angår ansættelsesforholdets varighed, må anses for diskriminerende«.

I besvarelse af dette spørgsmål har Domstolen i sin dom af 30. maj 1989 (sag 33/88, Allué, Sml. s. 1591) kendt for ret:

»EØF-traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse om tidsbegrænsning af universiteters ansættelse af lektorer i fremmedsprog, såfremt der principielt ikke er fastsat en sådan tilsvarende begrænsning for universiteternes andre arbejdstagere.«

Ved ovennævnte dom af 9./23. februar 1989 har Corte costituzionale i forbindelse med samme sag erklæret artikel 28 i præsidentdekret nr. 382 forfatningsstridig, dog kun for så vidt der i denne fastsættes en maksimumsperiode for det i sagen omhandlede arbejdsforhold.

Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at italienske retter (Pretori di Trieste, Padova og Parma) i adskillige tilfælde har fortolket ovennævnte dom som erklærende artikel 28, stk. 3, i præsidentdekret nr. 382 uforenelig med traktatens artikel 48, både for så vidt som den begrænser aftalens varighed til et år samt begrænser arbejdsforholdets længste varighed til fem år, mens Corte di cassazione i lignende sager, herunder bl.a. i en dom (afsagt af Afdelingerne for Borgerlige Sager) af den 19. april 1990, har fundet, at Domstolen alene havde fastslået, at bestemmelsen i de omtvistede kontrakter om maksimumsperioden på fem år var uforenelig med fællesskabsretten.

Under disse omstændigheder har den forelæggende ret fundet det hensigtsmæssigt på ny at henvende sig til Domstolen med en anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af dens ovennævnte dom af 30. maj 1989, samt om at Domstolen præciserer, om traktatens artikel 48 er til hinder for anvendelse af hele stk. 3 i artikel 28 i præsidentdekretet.

Til støtte for denne fortolkning, som den forelæggende ret tiltræder, henviser den til generaladvokatens forslag til afgørelse i sag 33/88, hvoraf fremgår, at Domstolen var blevet opfordret til at tage stilling til to spørgsmål (se punkt 17 i forslaget), og at alle de af den italienske regering påberåbte grunde til retfærdiggørelse af både tidsbegrænsningen af kontrakterne og fastsættelsen af en maksimumsperiode for ansættelsesforholdet er blevet prøvet og underkendt.

I betragtning af disse forskellige opfattelser med hensyn til fortolkningen har Pretura di Venezia ved kendelse af 4. oktober 1991 anmodet Domstolen om

»... at udtale sig om den fortolkning, der skal anlægges af dens dom af 30. maj 1989 i sag 33/88, for så vidt angår den del af domskonklusionen, hvorefter 'EØF-traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse om tidsbegrænsning af universiteters ansættelse af lektorer i fremmedsprog, såfremt der principielt ikke er fastsat en sådan tilsvarende begrænsning for universiteternes andre arbejdstagere', idet Domstolen anmodes om at præcisere, hvorvidt EØF-traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for en anvendelse af artikel 28, stk. 3, i præsidentdekret nr. 382 af 11. juli 1980, også for så vidt angår den del af bestemmelsen, hvorefter de omhandlede arbejdskontrakter ikke kan indgås for længere tid end undervisningsåret.«

b) Sagerne C-331/91 og C-332/91

Det fremgår af de skriftlige indlæg, som Beatrice Sellinger og Rosalba Del Maestro såvel som Gillian Mansfield, der alle er britiske statsborgere og sagsøgere i hovedsagen i sag C-332/91, har indgivet til Domstolen, at de har arbejdet som lektorer i fremmedsprog ved universitetet i Parma (herefter benævnt »universitetet«) fra det akademiske år 1980/81 indtil udgangen af det akademiske år 1985/86 i henhold til etårige kontrakter i medfør af artikel 28 i præsidentdekret nr. 382, der ikke senere blev fornyet på grund af bestemmelsen i ovennævnte artikel 28, stk. 3.

For så vidt angår Susanne Herman Barta, der er tysk statsborger og sagsøger i hovedsagen i sag C-331/91, har hun virket ved samme universitet fra det akademiske år 1981/82 indtil udgangen af det akademiske år 1984/85, nærmere betegnet indtil den 9. december 1985. Som følge af et brev af 26. november 1985, hvori Barta meddelte universitetet, at hun var gravid, blev hun underrettet om, at der ikke kunne indgås nogen ny kontrakt for det akademiske år 1985/86. Trods en spontan abort blev hun nægtet enhver form for fornyelse af kontrakten både for det da løbende år og det akademiske år 1986/87.

Sagsøgerne i hovedsagen i de to sager blev ved en afgørelse truffet af Pretura di Parma midlertidigt indsat i deres stillinger som lektorer i fremmedsprog, indtil retten har truffet afgørelse i sagen.

Ganske på samme måde som i sag C-259/91 nedlægger sagsøgerne i hovedsagerne for Pretura påstand om dom for, at deres kontrakt er indgået på ubestemt tid, og at de har ret til at fortsætte deres arbejdsforhold, samt at universitetet tilpligtes at betale dem de lønninger, de har krav på.

Efter den forelæggende rets opfattelse har Domstolen ikke i sin dom alene behandlet spørgsmålet om den maksimale varighed af den i sagerne omhandlede stilling, idet bestemmelsen herom i mellemtiden allerede var blevet kendt stridende mod forfatningen. Retten finder, at Domstolen har udtalt, at bestemmelsen om fastsættelse af en frist på et år for den pågældende kontrakt strider imod EØF-traktatens artikel 48, eftersom der i italiensk ret findes et almindeligt princip om et arbejdsforholds fortsatte beståen, hvilket fremgår af lov nr. 230 af 18. april 1962.

Ifølge den forelæggende ret synes der ikke at være nogen grund, der berettiger en tidsbestemt kontrakt, idet der ikke er nogen modsætning mellem en tidsubestemt kontrakt og universitetets mulighed for at opsige denne, når der er for mange lektorer i forhold til behovet, ved at opsige kontrakten på grundlag af de almindelige regler om begrundede og berettigede afskedigelser (lov nr. 606 af 1966).

Pretura understreger dog, at Corte di cassazione under henvisning til, at der i italiensk ret findes en almindelig grundsætning, hvorefter der kan indgås tidsbestemte arbejdsaftaler, når der er gyldige grunde hertil, og disse udtrykkeligt er hjemlet ved lov eller kollektive overenskomster, har fortolket Domstolens dom af 30. maj 1989 indskrænkende ved at begrænse den heri konstaterede uforenelighed således, at den alene omfatter bestemmelsen om en maksimumsperiode på seks år for kontrakten som lektor.

Ifølge den forelæggende ret er der i øvrigt ingen tvivl om, at forhandlingerne i sag 33/88 både vedrørte årsfristen og aftalens maksimumslængde, hvilket fremgår af generaladvokatens forslag til afgørelse (punkt 24 i forslaget).

Ved to kendelser af 14. november 1991 har Pretura di Parma forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»... anmoder i medfør af EØF-traktatens artikel 177 De Europæiske Fællesskabers Domstol om at udtale sig om rækkevidden og fortolkningen af dens dom af 30. maj 1989 i sag 33/88, for så vidt som det deri (i domskonklusionens punkt 2) udtales, at 'EØF-traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse om tidsbegrænsning af universiteters ansættelse af lektorer i fremmedsprog, såfremt der principielt ikke er fastsat en sådan tilsvarende begrænsning for universiteternes andre arbejdstagere', idet Domstolen anmodes om at præcisere

'om traktatens artikel 48, stk. 2, efter Domstolens fortolkning heraf i dommen af 30. maj 1989 (sag 33/88) er til hinder for at anvende en national lov i en medlemsstat (i det foreliggende tilfælde for Italiens vedkommende artikel 28, stk. 3, i præsidentdekret nr. 382 af 1980) i det omfang, hvori denne bestemmelse begrænser en som privatretlig defineret kontraktsgyldighedsperiode til ét år og dermed fastsætter en tidsbegrænsning, når andre arbejdstagere i medlemsstaten i øvrigt — og som regel — er tilsikret fastansættelse i henhold til lov nr. 230 af 18. april 1962, hvorved tilføjes, at den i nærværende sag omhandlede ansættelseskontrakt ikke er af en sådan særlig beskaffenhed, at der er grundlag for at gøre undtagelse fra den omtalte generelle garantiordning'«.

3. *Retsforhandlingerne ved Domstolen*

Den af Pretura circondariale di Venezia afsagte kendelse (sag C-259/91) er blevet registreret på Domstolens Justitskontor den 14. oktober 1991. De af Pretura circondariale di Parma afsagte to kendelser (sagerne C-331/91 og C-332/91) er blevet registreret på Domstolens Justitskontor den 19. december 1991.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten (EØF) for De Europæiske

Fællesskabers Domstol er der den 15. januar 1992 i sag nr. C-259/91 blevet indgivet skriftlige indlæg af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Enrico Traversa, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, den 22. januar 1992 af Den Italienske Republik ved avvocato dello Stato Pier Giorgio Ferri, som befuldmægtiget, og den 27. januar 1992 af sagsøgerne i hovedsagen ved advokat Fausto Capelli, Milano, og advokat Maria Virgilio, Bologna, og den 15. april 1992 i sagerne C-331/91 og C-332/91 af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Enrico Traversa og Dimitrios Gouloussis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, den 16. april 1992 af Den Italienske Republik ved Pier Giorgio Ferri, som befuldmægtigede, og den 18. maj 1992 af sagsøgerne i hovedsagen ved advokaterne Fausto Capelli og Maria Virgilio.

Ved kendelse af 28. januar 1992 er sagerne C-331/91 og C-332/91 blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling og domsafsigelsen. Ved kendelse af 18. juni 1992 er disse to sager og sag C-259/91 blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling og domsafsigelsen.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

II — Sammendrag af de skriftlige indlæg for Domstolen

Ifølge *sagsøgerne i de tre hovedsager* har Domstolen allerede i sin ovennævnte dom af 30. maj 1989 erklæret begrænsningen af varigheden af de i sagen omhandlede kontrakter til ét år uforenelig med fællesskabsretten.

I denne henseende anfører de, at Domstolen først omhyggeligt har gennemgået, men derefter forkastet (præmis 13-17 i dommen), de af den italienske regering fremførte argumenter for berettigelsen af de i artikel 28 i præsidentdekret nr. 382 omhandlede begrænsninger, nemlig nødvendigheden af at råde over lektorer med up-to-date-kundskaber i deres modersmål, og nødvendigheden af at kunne opsige kontrakterne med lektorerne på grund af manglende kompetence samt nødvendigheden af at begrænse antallet af lektorer efter behovene ved det enkelte universitet i forhold til antallet af de studerende på disse kurser. Som følge heraf har Domstolen udelukket, at der for så vidt angår lektorerne findes særlige forhold, der retfærdiggør en tidsbegrænsning af deres stilling.

Sagsøgerne i hovedsagerne finder, at det er klart, at de spørgsmål, der har været forelagt Corte costituzionale og De Europæiske Fællesskabers Domstol, i det væsentlige angik det samme, nemlig de to begrænsninger, der er indført ved ovennævnte artikel 28. Førstnævnte domstol har således erklæret bestemmelsen om de pågældende kontrakters maksimale varighed for stridende mod forfatningen, men fundet reglen om ét års varighed af ansættelsesforholdet forfatningsmæssig. Det ville have været irrationelt af Pretura di Venezia at give udtryk for tvivl vedrørende begge bestemmelser om begrænsning ved Corte costituzionale og

samtidig alene nævne begrænsningen vedrørende den maksimale varighed af den pågældende stilling for De Europæiske Fællesskabers Domstol.

Denne stillingtagen fra Domstolens side til begrænsningen til ét års varighed af kontrakten støttes af generaladvokatens bemærkninger i punkt 17 i hans forslag til afgørelse, hvorefter forskelsbehandlingen viser sig i flere former, herunder »afslutning af en ansættelseskontrakt på bestemt tid af højst *ét* undervisningsårs varighed ...«. Som sagsøgerne i hovedsagerne anfører må generaladvokatens forslag til afgørelse betragtes som en integrerende bestanddel af selve afgørelsen.

At Domstolen i denne dom i visse passager synes at have lagt særlig vægt på den maksimale varighed af seks år af det pågældende ansættelsesforhold kan forklares ved de faktiske omstændigheder i hovedsagen, men svækker ikke den konklusion, at Domstolens dom angår samtlige forhold ved lektorernes retsstilling.

Ifølge sagsøgerne i hovedsagerne skal der ligeledes lægges vægt på den situation, hvori lektorer i fremmedsprog befinder sig i Italien.

For det første er udtalelsen i Corte costituzionale's ovennævnte dom af 9. februar 1989, hvorefter »artikel 28 er baseret på, at der er tale om udlændinge, der midlertidigt har ophold i Italien, normalt af studiemæssige grunde«, fejlagtig, allerede fordi så godt som alle lektorerne har virket i over seks år.

Yderligere har Corte di cassazione ifølge sagsøgerne i hovedsagen i ovennævnte retspraksis henvist til en ikke eksisterende type lektorer. I realiteten må man sondre mellem lektorer i medfør af artikel 28 i præsidentdekret nr. 382 og lektorer fra andre lande. Selv om der i Italien sondres mellem den type lektor, der er omhandlet i ovennævnte artikel 28, og udvekslingslektorer, findes der i de øvrige medlemsstater kun én type lektorer, nemlig udvekslingslektorer.

Det italienske universitetssystem adskiller sig desuden radikalt fra de øvrige europæiske landes. I Italien er antallet af lektorer (eksklusive udvekslingslektorer) således højere end i de øvrige medlemsstater. Mens det fastansatte undervisningspersonale i de øvrige europæiske lande er større end det hjælpeansatte personale, er der i Italien ca. 10 lektorer for hver fastansat underviser.

Sagsøgerne i hovedsagerne finder endelig, at tidsubegrænset ansættelse er reglen, og at en undtagelse fra denne skal begrundes med særlige forhold, hvilket Corte costituzionale i øvrigt har fastslået i sin ovennævnte dom af 9. februar 1989.

Som følge heraf skal den ordning, der gælder for lektorer i fremmedsprog, være fastansættelse.

Den Italienske Republik finder, at det klart fremgår af Domstolens ovennævnte dom af 30. maj 1989, at tidsbegrænsningen af ansættelsen af lektorer i fremmedsprog alene strider mod artikel 48, stk. 2, i traktaten, fordi denne begrænsning principielt ikke findes for

så vidt angår andre arbejdstagere (præmis 12). Det er desuden i denne begrænsning, at Domstolen har fundet det eneste særlige træk ved ansættelsesforholdet for lektorer, der ikke findes i lignende ansættelsesforhold i universitetsverdenen (præmis 16).

Heraf følger ifølge den italienske regering, at Domstolen alene har anset den bestemmelse, hvorefter den pågældende stilling begrænses til seks år, for stridende mod artikel 48 i traktaten, men ikke den bestemmelse, hvorefter ansættelsesaftalen skal være etårig med mulighed for fornyelse.

For så vidt angår sidstnævnte regel erindrer den italienske regering om, at et universitets mulighed for at antage fremmedsprogede lektorer er hjemlet ved præsidentdekret nr. 382 med henblik på at opfylde det reelle behov for lektorer. Således er muligheden for at indgå sådanne kontrakter undergivet to betingelser, nemlig at der er et vist antal studerende, der følger sprogkurser, således at der mellem lektorer og studerende sikres et forhold på 1/150, og at der rådes over de nødvendige midler til aflønning af lektorerne, hvilke midler årligt fordeles mellem de forskellige universiteter af de midler, der er til rådighed.

Men ifølge den italienske regering kan disse to betingelser variere fra undervisningsår til undervisningsår. Det kan således ske, at der efter ansættelse af en lektor i et bestemt sprog næste år er mindre tilgang til undervisningen i dette sprog. Yderligere kan der være flere deltagere i et kursus i et andet sprog, hvilket medfører, at en del af de økonomiske midler, der er til rådighed, må anvendes til en lektor til varetagelse af disse kurser, hvorefter den lektor, i hvis kursus der er blevet færre deltagere, må afskediges.

Når lovgiver i Italien har truffet disse valg vedrørende anvendelsen af lektorer i undervisningen i fremmedsprog, kan alene en tidsbegrænset ansættelsesaftale gøre det muligt at anvende lektorer under iagttagelse af de ovenfor anførte to betingelser.

Domstolen udtalte i øvrigt vedrørende den italienske regerings argument, hvorefter begrænsningen til seks år af varigheden af de pågældende ansættelseskontrakter er berettiget som følge af behovet for at begrænse antallet af lektorer i forhold til universitetets behov, der afhænger af antallet af studerende på dette område, følgende:

»En sådan forvaltningsmæssig formålstjenlighed kan gennemføres med andre midler, herunder navnlig ved at udelukke fornyelse af kontrakter for de lektorer, som der ikke er behov for, jf. dekretets artikel 28, stk. 3« (præmis 17).

Efter den italienske regerings opfattelse kan det, da en tidsbegrænsning af ansættelsesforholdet er begrundet med universitetsordningens faktiske behov, kun lægges til grund, at den omtvistede foranstaltning er ulovlig, dersom det fremgår, at andre kategorier af universitetspersonale, der ikke hovedsagelig er

rekrutteret blandt udlændinge, får en bedre behandling, skønt der foreligger forhold, der svarer til dem, der begrunder midlertidig ansættelse af lektorerne i fremmedsprog. Men dette er ikke tilfældet.

Ifølge den italienske regering er det korrekte sammenligningsgrundlag i denne forbindelse forholdene for kontraktansatte lærere, der er reguleret ved artikel 25 i præsidentdekret nr. 382.

De lærere, der er ansat ved kontrakter, hvis varighed ligeledes er begrænset til et år på ganske samme måde som kontrakterne med lektorerne i fremmedsprog, har en undervisningsfunktion, der supplerer den egentlige undervisning, og antages kun i det omfang, hvori der er tildelt universitetet disponible midler. De ansættes direkte uden offentlig udvælgelsesprøve (i modsætning til lærere og forskere, der er fastansat, idet der for disses vedkommende findes en fast lovbestemt bevilling).

På baggrund af det anførte foreslår den italienske regering, at det præjudicielle spørgsmål besvares som følger:

»Artikel 48, stk. 2, i EØF-traktaten er ikke til hinder for anvendelsen af en national regel om etårige ansættelseskontrakter med mulighed for fornyelse mellem universiteterne og lektorer i fremmedsprog, idet denne begrænsning også er fastsat for andre personalekategorier ved universiteterne, der har en lignende stilling.«

Kommissionen anfører, at ikke blot generaladvokaten i ovennævnte sag 33/88 (punkt 23 og 27 i hans forslag til afgørelse), men tillige Domstolen (præmis 13-17), har behandlet de to begrænsninger, der er omhandlet i artikel 28 i præsidentdekret nr. 382, under ét og herefter forkastet de af den italienske regering fremførte argumenter til støtte for disse begrænsninger.

Ifølge Kommissionen har Domstolen aldrig været i tvivl om, at de to begrænsninger, der er fastsat for kontakternes varighed, er en form for forskelsbehandling, der er forbudt ved traktatens artikel 48, og den italienske regering har heller ikke bestridt disse begrænsningers diskriminerende karakter, men bestræbt sig på at retfærdiggøre dem (se punkt 20 og 23 i generaladvokatens forslag til afgørelse).

Kommissionen henviser herved til Domstolens dom af 16. juni 1987 (sag 225/85, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 2625), hvorved Den Italienske Republik blev dømt, allerede fordi den havde ansat videnskabelige forskere fra andre medlemslande ved tidsbegrænsede kontrakter, i modsætning til hvad der gjaldt for italienske forskere. Vanskeligheden i denne sag ligger i, at der ikke i øjeblikket ved de italienske universiteter er ansat italiensksprogede lektorer til varetagelse af funktioner, der svarer til de fremmedsprogede lektorers.

I denne forbindelse understreger Kommissionen, at den i sag 33/88 i afsnit 14 i sit skriftlige indlæg havde forsøgt at påvise, at de udenlandske lektorers stilling på baggrund af deres faktisk udøvede funktioner i hvert fald kunne sammenlignes med »universitetsansatte forskeres«. Ifølge Kommissionen har Domstolen undgået en detaljeret sammenligning mellem begge kategorier af italiensk

universitetspersonale og alene konstateret, at der ikke i italiensk ret findes nogen begrænsning af varigheden af arbejdsforholdet »for de øvrige arbejdstagere«, dvs. samtlige de italienske arbejdstagere både inden for den offentlige og den private sektor (jf. ligeledes punkt 19 og 21 i generaladvokatens forslag til afgørelse).

Kommissionen finder dog, at Domstolen ved at træffe denne afgørelse har fulgt Kommissionens påstande, nemlig at indførelse af tidsbegrænsede kontrakter i arbejdsforholdet i forhold til den absolutte tryghed i ansættelsen, der er sikret alle nationale arbejdstagere, det være sig i faste offentlige stillinger eller i private ansættelsesforhold, der ikke er tidsbegrænsede, er en forskelsbehandling, der er forbudt som sådan i traktatens artikel 48, stk. 2, når denne foranstaltning særlig rammer statsborgere fra andre medlemsstater.

Kommissionen fremhæver herved, at det argument, som Corte di cassazione har baseret sig på bl.a. i ovennævnte dom af 19. april 1990, hvorefter man ved vurderingen af lektorers situation i Italien skal tage i betragtning, at ansættelsesforholdet for fremmedsprogede lektorer i de øvrige EØF-lande reguleres som en tidsbegrænset aftale, må forkastes. For at statuere forskelsbehandling på grundlag af nationalitet skal sammenligningen alene ske med de øvrige nationale arbejdstageres stilling uden hensyntagen til betragtninger, der støttes på gensidighed mellem medlemsstaterne.

Ifølge Kommissionen skal det herefter kun undersøges, om Domstolens forkastelse af de af den italienske regering fremførte argumenter til støtte for den omtvistede foranstaltning, der som sådan angår de to begrænsninger, der er fastsat ved artikel 28, måske alene kan gælde for begrænsningen med hensyn til arbejdsforholdets maksimale varighed.

For så vidt angår nødvendigheden af at råde over lektorer, der har up-to-date-kundskaber i deres modersmål, fremgår det klart ved læsningen af præmis 14 til dommen af 30. maj 1989 (»... efter at have virket som lektor i seks år...«), at dette krav logisk kun kunne gælde begrænsningen af det højeste antal fornyelser af de etårige kontrakter.

For så vidt angår nødvendigheden af at kunne opsige kontrakter med lektorer, der ikke længere har de fornødne kundskaber, har Domstolen taget stilling til dette krav om begrænsning til seks år af den pågældende stilling (præmis 16). Domstolen synes nemlig ikke at have fundet nogen forbindelse mellem konstateringen af sprogkundskaberne og den etårige varighed af disse aftaler, der kunne begrunde disse regler. Hvorom alting end er, gælder det, som generaladvokaten har bemærket i punkt 27 i sit forslag til afgørelse, at »en forringelse af lektorens kundskaber eller mangel på videreudvikling af hans modersmålskundskaber absolut [vil] kunne være afskedigelsesgrund, selv i tilfælde af ansættelse på ubestemt tid«.

For så vidt angår nødvendigheden af at begrænse antallet af lektorer i fremmedsprog efter universitetets behov kan den omtvistede foranstaltning teoretisk set retfærdiggøre en begrænsning af antallet af lektorer afstemt efter tilgangen af studerende til disse kurser.

I praksis består det virkelige problem imidlertid i, at der skal antages et stadig voksende antal undervisere i fremmedsprog på grund af den betydelige forøgelse af antallet af studerende, der interesserer sig for sprogene i de øvrige medlemsstater. Under alle omstændigheder står den i loven foreskrevne pligt til alene at indgå etårige kontrakter i misforhold til det mål, der søges opnået, hvilket Domstolen selv har fastslået.

I samme retning anførte generaladvokaten i punkt 24 i sit forslag til afgørelse følgende: »Under sagen ved Domstolen er det blevet anført, at en arbejdsgiver ifølge almindeligt gældende italiensk arbejdsret kan tilpasse personalestyrken efter behov, også hvor der er tale om ansættelsesforhold på ubestemt tid, og dette er ikke blevet bestridt. En arbejdsgiver kan altså afskedige lektorer i fremmedsprog, der er ansat på ubestemt tid, når vedkommendes ansættelse ikke længere er påkrævet. Et vekslende behov for lektorer i fremmedsprog er altså derfor ikke til hinder for at afslutte en ansættelseskontrakt på ubestemt tid.«

Kommissionen anfører endvidere, at selv om den italienske regering på ny påberåber sig argumentet med de øgede omkostninger, som den allerede havde fremført i sag 33/88, henviser Kommissionen her ligeledes til generaladvokatens forslag til afgørelse i denne sag, hvori det hed: »Det er ikke godtgjort, at afslutning af tidsubestemte om end opsigelige kontrakter er dyrere end afslutning af kontrakter på bestemt tid — der er heller ikke blevet sagt noget om, hvorfor det skulle forholde sig således«.

Under hensyntagen til ovenstående betragtninger konkluderer Kommissionen:

a) Ganske på samme måde som i ovennævnte sag 225/85 er bestemmelsen om tidsbegrænsede kontrakter for borgere i de øvrige medlemsstater, der ansættes som lektorer i fremmedsprog ved de italienske universiteter, udtryk for en forskelsbehandling i forhold til den behandling, der er karakteriseret ved den tryghed i ansættelsen, man giver samtlige de italienske lønmodtagere både i den offentlige og den private sektor, og særlig i forhold til det undervisningspersonale ved universiteterne, der udøver funktioner, der kan sammenlignes med lektorernes.

b) Denne forskelsbehandling, der følger af utryghed ved et ansættelsesforhold, der alene reguleres ved etårige kontrakter, kan ikke objektivt begrundes med forhold i forbindelse med tilrettelæggelsen af universitetsundervisningen i Italien.

c) Under alle omstændigheder står det middel, der benyttes af lovgivningsmagten i Italien, nemlig forskriften om, at alle kontrakter kun må gælde i ét undervisningsår, i misforhold til det mål, der søges opnået, selv om man antager, at tilrettelæggelsen af universitetsundervisningen kræver en vis smidighed i ansættelsen af lektorer i fremmedsprog.

d) Både for så vidt angår det tilfælde, der er omtalt under b), og det, der er omtalt under c), er det klart, at artikel 28, stk. 3, i præsidentdekret nr. 382 i sin gældende

formulering er uforenelig med EØF-traktatens artikel 48, stk. 2.

Kommissionen foreslår herefter Domstolen at besvare det præjudicielle spørgsmål som følger:

»Traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for anvendelsen af en bestemmelse i national ret, ifølge hvilken ansættelsesforholdet mellem universiteterne og lektorer i fremmedsprog reguleres ved tidsbestemte kontrakter, når denne begrænsning principielt ikke gælder for alle andre arbejdstagere.«

J.C. Moitinho de Almeida

Refererende dommer